

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 656/2023-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Havran & Havranová s. r. o., Šoltésovej 14, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 17C/256/2008-677 z 20. júla 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu majetku podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu č. k. 17C/256/2088-677 z 20. júla 2023 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a zároveň priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na okresnom súde bolo žalobcami I a II iniciované konanie o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam proti sťažovateľovi ako žalovanému. Okresný súd rozsudkom z 29. októbra 2018 v spojení s opravným uznesením z 19. decembra 2019 a doplňujúcim rozsudkom zo 14. mája 2021 žalobe vyhovel a sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcom ich nárok na náhradu trov konania v rozsahu

100 %, ďalej Slovenskej republiky nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu a znalcovi nárok na náhradu znalečného v rozsahu 100 %.

3. O odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu bolo rozhodnuté rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 12Co/80/2021-685 zo 6. decembra 2022, ktorým bol rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdený a žalobcom bol zároveň priznaný nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Vo vzťahu k aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) krajský súd poukázal na ustálenú judikatúru (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 3MCdo 5/2006, uznesenie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 563/2011 z 8. decembra 2011), v súlade s ktorou sa dôvody hodné osobitného zreteľa skúmajú vždy u strany konania povinnej plne alebo čiastočne nahradiť trovy konania. Námietky sťažovateľa poukazujúce na jeho osobné a majetkové pomery nepovažoval krajský súd za dôvodné, pretože nemohli predstavovať samy osebe výlučný dôvod na nepriznanie náhrady trov konania úspešným žalobcom. Sťažovateľovi ako žalovanému vytkol, že nepredložil žiadne listinné dôkazy preukazujúce jeho mesačné výdavky, neuviedol, v akej výške by sa mali pohybovať, resp. neopísal svoje majetkové pomery tak, aby preukázal, že priznanie uvedeného nároku na náhradu trov konania je pre neho neprímerane tvrdým postihom v rozpore s dobrými mravmi. Krajský súd následne navyše poukázal na to, že aj v prípade preukázania zlej sociálnej situácie sťažovateľa by bol v konaní povinný prihliadať na ďalšie skutočnosti, a síce okolnosti súvisiace s konaním či vedúce k uplatneniu nároku, ako aj na postoj strán sporu v konaní. Uvedené okolnosti však podľa krajského súdu taktiež nepridávali odôvodneniu sťažovateľa vo vzťahu k jeho návrhu na uplatnenie § 257 CSP. V tejto súvislosti krajský súd poukázal predovšetkým na skutočnosť, že sťažovateľ odmietol uzavrieť dohodu pred začatím konania i v jeho priebehu, a to napriek vypracovaným znaleckým posudkom o existencii možnosti del'by parcel. Krajský súd ďalej poukázal na neochotu sťažovateľa pristúpiť na akúkoľvek dohodu, jeho neústupčivé trvanie na rovnakých skutočnostiach v priebehu celého konania a taktiež na druhej strane ochotu žalobcov pristúpiť plne na návrh sťažovateľa pod podmienkou priznania 20 cm od bočného múru rodinného domu z dôvodu jeho zateplenia, ako aj na vedomosť sťažovateľa, že v prípade uzavretia dohody predíde navyšovaniu trov konania, avšak napriek uvedeným skutočnostiam sťažovateľ zotrval na svojej predstave novovzniknutých parcel. Krajský súd následne uzavrel, že vzhľadom na uvedené skutočnosti by nepriznanie náhrady trov konania žalobcom voči sťažovateľovi znamenalo neprímeraný zásah do ich majetkových práv.

4. Sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu podal dovolanie, o ktorom do dňa podania ústavnej sťažnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodol.

5. Vyšší súdny úradník okresného súdu uznesením z 31. marca 2023 rozhodol o výške trov konania, proti ktorému podal následne sťažovateľ sťažnosť. O výške náhrady trov konania bolo napokon právoplatne rozhodnuté napadnutým uznesením, ktoré bolo právnenému zástupcovi sťažovateľa doručené 6. augusta 2023.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Proti napadnutému uzneseniu, ktorým okresný súd rozhodol o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka o náhrade trov konania, podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) Na vydanie napadnutého uznesenia nebol dôvod, keďže sťažovateľ opakovane žiadal okresný súd, aby žalobcom náhradu trov konania nepriznal podľa § 257 CSP zo závažných dôvodov na jeho strane, ktoré sú hodné osobitného zreteľa a o ktorých mal tento súd vedomosť. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na svoje finančné možnosti založené na dôchodcovských príjmoch (príjem sťažovateľa v sume 456,40 euro a jeho manželky v sume 347,20 euro), na svoj vysoký dôchodkový vek (sťažovateľ sa nar. v roku ■■■■■ a jeho manželka v roku ■■■■■), na svoj sociálny stav, skromné majetkové pomery, ktoré mali byť odpozorované zákonnou sudkyňou počas miestnej ohliadky, ako aj na samotnú povahu sporu, pri ktorej nie je možné určiť víťaza, t. j. nemožnosť vychádzať pri určení trov konania zo zásady úspechu. K poukazu krajského súdu na nepredloženie dôkazov preukazujúcich jeho výdavky sťažovateľ uviedol, že samotná výška dôchodku, ktorá je mimoriadne nízka, je podľa neho dostatočným dôkazom jeho nepriaznivých majetkových pomerov pri zohľadnení už len prirodzenej potreby uhrádzania nákladov na vedenie domácnosti.

b) Sťažovateľ v tomto spore nezaujal neústupčivý postoj, iba nemohol súhlasiť so žalobcami navrhovaným vedome šikanóznym vysporiadaním, hoci napokon ako znalec, tak i súd vyhovel ich požiadavkám, v dôsledku čoho došlo k úbytku majetku na strane sťažovateľa vo forme straty bonitnejšieho pozemku v intraviláne, resp. k zúženiu pozemku a zníženiu výmery v intraviláne. Za neuzavretie dohody v tomto spore sú zodpovední žalobcovia, ktorí mu kládli neprimerané podmienky vzájomného vysporiadania už v dohode, ktorá mu bola predložená pred podaním žaloby, ako i v priebehu konania vzhľadom na v nej navrhované neprimerané podmienky vzájomného vysporiadania.

c) K vyčísleniu trov konania došlo neodborným a nevierohodným určením hodnoty veci. V tejto súvislosti poukázal na dokumenty, z ktorých okresný súd vychádzal (ponuky realitných kancelárií a potvrdenie realitnej kancelárie, ktoré mali podľa neho zrejme vady spočívajúcej v absencii dátumu, ku ktorému bola cena dotknutých nehnuteľností určená), ktoré možno podľa neho považovať za nekvalifikované podklady, pretože neboli vypracované v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Zároveň poukázal na to, že znalecký posudok bol zo strany žalobcov predložený až po podaní jeho sťažnosti proti uzneseniu z 31. marca 2023, na ktorý však súd nemal prihliadať, lebo nebol predložený včas.

d) Sťažovateľ namietal taktiež časové okolnosti relevantné pre výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny. V tejto súvislosti poukázal na to, že v prípade reálnej deľby je tarifnou hodnotou cena podielu klienta na veci určená na začiatku poskytovania právnej služby, čo v tomto prípade predstavuje rok 2008. V dôsledku toho, že súd zisťoval hodnotu veci ku dňu skončenia konania, t. j. rok 2023, bol sťažovateľ zaviazaný na úhradu nedôvodne navýšených trov právneho zastúpenia. Keďže dotknuté nehnuteľnosti boli v bezpodielovom spoluvlastníctve žalobcov, ide fakticky o jedného klienta, a preto nebol dôvod na aplikáciu § 13 ods. 2 vyhlášky, pretože nešlo o tzv. spoločné úkony pri zastupovaní viacerých osôb.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a porušenie práva na ochranu majetku (čl. 20 ods. 1 ústavy) napadnutým

uznesením, ktorým bolo rozhodnuté o sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania. K porušeniu uvedených práv malo dôjsť v dôsledku nedostatočnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia, predovšetkým vo vzťahu k určení výšky náhrady trov konania súdom, kde absentuje odborný, zákonný a preskúmateľný právny základ, a preto je napadnuté uznesenie možné považovať za arbitrárne, neodôvodnené a protiústavné.

8. Ústavný súd sa oboznámil s odôvodnením napadnutého uznesenia, v ktorom okresný súd uviedol:

a) Okresný súd pri vyčíslení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby správne vychádzal z hodnoty nehnuteľností preukázanej realitou kanceláriou ako odborne spôsobilou osobou. Ďalej v tejto súvislosti poukázal na žalobcami predložený znalecký posudok vypracovaný znalcom z odboru stavebníctva, odhadu hodnoty nehnuteľností, v ktorom bola hodnota vyporiadavaných nehnuteľností určená ku dňu začatia konania, t. j. k 1. decembru 2008. Keďže v čase začatia konania bola v zmysle predloženého znaleckého posudku hodnota požadovaných podielov nehnuteľností vyššia ako ich hodnota určená na základe potvrdenia realitnej kancelárie použitého pri výpočte základnej tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v uznesení vyššieho súdneho úradníka, okresný súd v zmysle zásady *ne ultra petitem* uzavrel, že vyšší súdny úradník v spomínanom uznesení nemohol priznať vyššiu sumu za jeden úkon právnej služby.

b) K námietke určenia základnej sadzby tarifnej odmeny pri zastúpení dvoch osôb, podľa ktorej manželom by mal byť priznaný nárok len v rozsahu zastupovania jednej osoby, okresný súd poukázal na § 13 ods. 2 vyhlášky, konštatujúc správnosť výpočtu a nedôvodnosť námietky sťažovateľa.

c) K námietke nepriznania trov konania žalobcom z dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa § 257 CSP okresný súd poukázal na to, že tieto námietky v danom štádiu konania neobstoja, keďže súd je oprávnený preskúmať rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka týkajúce sa výšky vyčíslenia trov konania, avšak nie správnosť už právoplatného rozsudku krajského súdu.

d) Na základe uvedeného okresný súd uzavrel, že uznesením vyššieho súdneho úradníka bolo správne podľa § 262 CSP rozhodnuté o výške náhrady trov konania. Vzhľadom na uvedené okresný súd sťažnosť sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu podľa § 250 ods. 1 CSP zamietol.

9. V súvislosti s charakterom tohto konania považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv strany sporu, ktorá podala ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012,

I. ÚS 630/2017). Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018) a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 513/2018).

10. O žiaden z týchto prípadov v danej veci nejde. K tomuto záveru dospel ústavný súd po oboznámení sa s dôvodmi napadnutého uznesenia. Okresný súd, aplikujúc a riadne interpretujúc príslušné zákonné ustanovenia CSP, ako aj ustanovenia vyhlášky, dostatočne jasne a relevantne vysvetlil dôvody svojho rozhodnutia o výške trov konania s akcentom na zákonom ustanovenú dvojfázovosť rozhodovania o trovách konania. Správne poukázal na to, v ktorej z týchto fáz prichádza do úvahy posudzovanie podmienok pre aplikáciu § 257 CSP, ako i na to, že o tejto fáze (o nároku) už bolo právoplatne rozhodnuté a v rámci druhej fázy už nemá priestor na hodnotenie okolností hodných osobitného zreteľa, za ktoré sťažovateľ považoval predovšetkým svoje sociálne a majetkové pomery, ako aj charakter sporu.

11. Ani s tvrdením sťažovateľa, podľa ktorého k vyčísleniu trov konania malo dôjsť neodborným a nevierohodným určením hodnoty veci, sa ústavný súd nevie stotožniť. Hodnota dotknutých nehnuteľností bola právnym zástupcom žalobcov vyčíslená na základe hodnoty týchto nehnuteľností uvedenej v potvrdení realitnej kancelárie predloženom žalobcami. Sťažovateľ bol v predmetnom konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, avšak pri rozhodovaní o trovách konania žiadnym relevantným spôsobom hodnotu nehnuteľností, z ktorej vychádzal pri svojom rozhodovaní vyšší súdny úradník, nespochybnil. Druhá strana sporu naproti tomu v reakcii na ním podanú sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka predložila znalecký posudok, v ktorom bola určená hodnota nehnuteľností vyššia ako tá, na základe ktorej vyšší súdny úradník vypočítal hodnotu tarifnej sadzby odmeny za jeden úkon advokáta, a zároveň uviedla, že jej cieľom pri predložení potvrdenia realitnej kancelárie bolo minimalizovať ďalšie náklady súdneho konania.

12. Z postupu okresného súdu v predmetnom konaní teda vyplýva, že vyšší súdny úradník pri vyčíslení trov konania vychádzal z údajov, ktoré boli obsahom spisu. V konaní o sťažnosti následne okresný súd prihliadol na predložený znalecký posudok iba v súvislosti s preukázaním správnosti vyčíslenia trov konania žalobcami, avšak samotná vyčíslená výška trov konania nebola týmto znaleckým posudkom ovplyvnená.

13. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil v právnych záveroch napadnutého uznesenia okresného súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

14. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nepredložil žiadnu osobitnú argumentáciu vo vzťahu k namietanému porušeniu čl. 20 ústavy, t. j. porušeniu majetkových (hmotných) práv. Ústavný súd vníma preto spätosť jeho argumentácie s argumentáciou vzťahujúcou sa na namietané porušenie práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

15. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu